

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на научна степен

„доктор на науките“

по професионално направление 9.1 "Национална сигурност",

„Управление в сферата на сигурността и обществения ред“

Автор на дисертационния труд: Якоб Руб

Тема на дисертационния труд: „Хибридна теория за многокритериално организиране на дейността на доброволци в реални ситуации на спасяване. Поведение на отговорност към националната сигурност“

Рецензент: флот. адм., професор, д.в.н. Боян Кирилов Медникаров, Началник на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем.

Темата на дисертацията е подчертано актуална и безспорно научно значима. Това се дължи на факта, че настоящото научно изследване е едно от първите систематични проучвания в областта на науката за националната сигурност на Държавата Израел, което най-общо е посветено на един от най-дискусионните проблеми, свързани с усъвършенстването на спасителните организации. С нейното разработване по оригинален начин се обогатяват знанията в областта на националната сигурност, свързани с дейността на спасителите- доброволци в различни аварийни ситуации и най-вече факторите, влияещи на тяхната мотивация. Най-съществената новост при това е използваната съвременна концепция за Теорията на ирационалния избор като най-подходяща за обяснение на поведението на спасителите-доброволци. Без съмнение тя е разработена на обективно и високо научно ниво.

Актуалността на темата се потвърждава и от следните факти:

- спасителното доброволчество при бедствия е част от доброволството като социално явление, за което няма единна теория за интерпретиране на мотивацията и социокултурния контекст за доброволно встъпване в организации, които са ангажирани със спасителна дейност при бедствия и аварии, както и за интерпретиране на поведението в реални ситуации на спасяване, поемането на риск и проявите на алтруизъм;

- до сега не са правени задълбочени изследвания на личностния профил на доброволците-спасители в Държавата Израел, а и в други държави.

2. Познава ли дисертантът състоянието на проблема и оценява ли творчески литературния материал?

Дисертационният труд на Якоб Руб „Хибридна теория за многокритериално организиране на дейността на доброволци в реални ситуации на спасяване. Поведение на отговорност към националната сигурност“ е съществена част от неговите интердисциплинарни изследвания в области като националната сигурност, право, криминология, обща психология и организационна психология.

Те са плод на многогодишен системен труд и са добре популяризирани сред експерти от водещи теоретични школи, свързани с националната сигурност в Германия, Израел и САЩ.

Многобройните му публикации по тази тема и по теми близки до нея, и участието му на авторитетни научни форуми обогатяват познанието в тази посока. Фактът, че докторантът е носител на 12 академични степени, включително доктор по право и доктор по национална сигурност са категорично доказателство за неговата компетентност. Неговите книги по теми на правото и националната сигурност са в архивите на парламента, на водещи административни и съдебни институции, на университети и други академични институции в Израел. Освен това неговите публикации се намират в библиотеките на водещи университети в САЩ, като Харвард,

университетите на Дюк, Ню Йорк, Калифорния, Брандейс, Пенсилвания, Колумбия, Охайо, Дюк, Hebrew Union College, Йейл и др.

Не може да се подмине и факта, че Якоб Руб е почетен професор по национална сигурност на Академията по естествени науки – Европейски университет в Хановер, Германия.

Следва да се подчертае, че дисертацията, представена на 209 страници авторски текст, се базира на много широка документална основа. Библиографското описание към нея включва 271 източника, интерпретирани коректно и в подчертано научен стил. За подготовката на дисертационния си труд авторът е възприел мащабна проучвателна програма. С нейната реализация е събран съдържателен, разнообразен и богат във всяко отношение първичен материал. Отличната научна информираност на дисертанта се доказва с мащаба на изследването и с дълбочината на извършения анализ.

3. Избраната методика на изследване може ли да даде отговор на поставената цел и да реши задачите на дисертационния труд?

Избраната от Якоб Руб методика на дисертационното изследване съответства напълно на формулираната научна цел, а именно *създаване и демонстриране на автентична Хибридна теория на доброволчеството, способна да обясни и оцени понятието „личност с присъщител за спасител характеристики“* ....., както и формулиране на предложение за разработване на валиден метод за прогнозна оценка на потенциалните организирани спасители-доброволци чрез предхождащи наемането тестове ... в областта на националната сигурност и на решаването на свързаните с нея задачи.

Научният инструментариум обслужва изцяло предмета на изследването а именно *хибридна и холистична теория за аспектите на дейността на организационните доброволчески дейности при извънредни ситуации и бедствия, свързани с националната сигурност*, а също така и формулираните хипотези и заявените цели на дисертационния труд.

Непротиворечиво е дефиниран посоченият от автора обобщен обект на изследването – доброволчеството в спасителните организации. Точно и обосновано са заявени критериите и методите на изследването.

На основата на задълбочен теоретичен анализ и анализ на емпирични проучвания до момента е синтезиран собствен за докторанта модел за емпирично изследване, в който са включени богат набор от индивидуално-демографски, религиозни и културни фактори, личностни, социални и социално-психологични характеристики, които имат отношение към мотивацията за доброволчество, влияние върху поведението в ситуации на бедствия и аварии и проявяваният алтруизъм от спасителите –доброволци при спасяване на бедстващи.

Моделът е верифициран с адекватно емпирично изследване с доброволци, като са изведени основни индикатори и критерии за диагностика на личността и подбор на доброволците - спасители, чрез което се създават предпоставки за подобряване на ефективността от дейността на организациите и спасяването на повече хора в ситуации на бедствия от различен характер.

4. Кратка аналитична характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала.

Структурата на дисертацията балансирано демонстрира логиката на извършените изследвания. На първо място се разкриват научните основи на настоящото изследване в областта на организираното спасително доброволчество в извънредни ситуации. В този контекст на базата на извършения анализ на литературните източници са анализирани личностните характеристики на спасителите – доброволци. Разкрит е феномена „спасително доброволчество“ и са разкрити характеристиките на организирания спасител-доброволец и неговата доброволческа мотивация и личност.

Втората съществена част на изследването е посветена на новата

Хибридна теория за актуализиране на концепцията за членство на доброволците в повече от една спасителна организация в извънредни ситуации, свързани с националната сигурност. В този контекст е анализирана Ирационалната теория при демонстриране на мултиорганизационното мислене на спасителите-доброволци. Изследвана е валидността на концепцията за ирационалния избор по отношение на членуващите в повече от една спасителна организация доброволци, както и за представянето им в различни извънредни ситуации. Специално внимание е отделено на процеса за тестване на пригодността на кандидатите за доброволци- спасители.

Настоящите изследвания са извършени в контекста на националната сигурност и в крайна сметка имат за цел да обяснят и оценят личността на организационния спасител доброволец и на тази основа да се разработи валиден метод за прогнозиране на тяхната мотивация и поведение за осъществяване на ефективен подбор на кандидатите за тази дейност.

5. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Приемам изцяло заявените в дисертационния труд на Якоб Руб научни приноси, както и насоките за тяхното внедряване.

Иновативният характер на получените в дисертационния труд научни резултати се свързва с факта, че за първи път в предметната област в науката за националната сигурност :

- Настоящото изследване въвежда ирационалната теория в процеса на вземане на решения за извършване на спасителните дейности от организирани спасители-доброволци при спешни случаи. Показана е взаимовръзката между интуитивното решение и личностните и мотивационни характеристики, от една страна, и извършването на алтруистични действия при висок риск в извънредни ситуации от спасител-доброволец, от друга страна. Формулиран е изводът, че решението за извършване на високорискови действия е ирационално, основава се по-скоро на интуитивен, отколкото на рационален избор, като това зависи в основата си от предходния

опит за действие в подобни ситуации – колкото по-богат е опитът, решенията са по-бързи, т.е. интуитивни.

- Обосновава се допускане за устойчиви предпочитания на спасителя-доброволец, което предполага, че миналият личен социален опит (включително доброволческа дейност в спасителни организации) представлява ядрото на бъдещото спасително доброволческо поведение на дадения човек;

- Алтруистичните действия на спасителя-доброволец са резултат както от личностни, така и от свързани с външната среда или ситуационни променливи, които оказват силно въздействие върху извършването им, но тяхното влияние не е идентично. Разкрива се водещата роля на ситуационния фактор, т.е. дори когато човек има склонност към извършване на рискови действия, ситуационните условия могат да го накарат да се въздържа или обратното.

- На основата на постулатите на Теорията на ирационалния избор и с цел попълване на състава на спасителите-доброволци се предлага „личностен коефициент”, приложим в първоначалната фаза на селектиране на новите членове за прогнозиране на тяхното поведение в бъдещи спасителни операции, като вниманието специално се акцентира на алтруистични склонности на кандидатите, които по принцип не се откриват лесно.

Може да се обобщи, че постигнатите научни резултати дават и практически насоки за подобряване на дейностите на спасителните организации на всяка държава, с цел спасяване на повече хора при бедствия и извънредни ситуации;

Натрупана е сериозна емпирична основа за изграждане и разработване на иновативен интердисциплинарен подход в областта на подобряването на дейностите на спасителите-доброволци в извънредни ситуации, базирана изключително на техния алтруизъм.

6. Може ли да се оцени в каква степен дисертационният труд и

приносите представляват лично дело на дисертанта?

Без съмнение дисертационният труд и заявените научни и научно-приложни приноси са лично дело на автора. Доминиращата част от представени от него публикации по темата на дисертацията са авторски и са разположени в периода от 2014 г. до сега. Те следват логиката на развитие на дисертационния му труд, която чрез тях може да бъде детайлно проследена във времето.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените от автора публикации по неговия дисертационен труд са дванадесет на брой, публикувани в нерепубликанти издания, като четири от тях са написани в съавторство. По публикациите, свързани с темата на дисертационния труд, са открити 25 цитирания.

8. Резултатите от дисертационния труд използвани ли са вече в научната и социалната практика?

По информация от докторанта част от научните постижения на труда са използвани в дейността на Въоръжените сили на Израел, в т.ч. и за целите на Командването за гражданска защита на ВС (Home Front Command), структурите на Министерството за вътрешна сигурност, различни спасителни организации като Rescue Union. Освен това те са използвани и в учебния процес на различни израелски университети като: Haifa University, Tel Aviv University, Jerusalem University, Beer Sheva University, Bar Ilan University и др.

9. Критични бележки и мотивирани препоръки за бъдещо използване на научните и научно-приложните приноси.

Въздържам се да формулирам конкретни забележки към творчеството на кандидата и считам, че е целесъобразно той да доразвие научните резултатите от представения дисертационен труд в последващо изследване, посветено на мотивацията на организираниите спасители-доброволци и

нейното повлияване от стресовите ситуации, както и връзката на мотивацията с дълбочината на религиозните вярвания на доброволците и тяхната възраст.

10. Авторефератът направен ли е съгласно изискванията?

По съдържание, обем и форма авторефератът от 53 страници съответства на изискванията. Той пространно, изчерпателно и точно пресъздава структурата и съдържанието на дисертационния труд, представя го пълно и коректно с основните акценти, и изводи, както и научните, и научно-приложни приноси на автора.

11. Заключение:

Отчитайки актуалността на научния проблем, изследван от Якоб Руб в дисертационния труд „Хибридна теория за многокритериално организиране на дейността на доброволци в реални ситуации на спасяване. Поведение на отговорност към националната сигурност“, неговия обем и качеството на постигнатите научни резултати, считам, че той безспорно представлява завършено научно изследване. Разработката несъмнено има научни и приложни приноси и съответства на изискванията на ЗРАС и Правилника за неговото прилагане за получаване на научната степен “доктор на науките”.

В тази връзка, давам положителна оценка за представения труд и убедено предлагам на уважаемото жури да присъди на Якоб Руб научната степен “доктор на науките”; професионално направление: 9.1 "Национална сигурност"; докторска програма: „Управление в сферата на сигурността и обществения ред“.

РЕЦЕНЗЕНТ:

флот. адм., проф., д.в.н.

МЕДНИКАРОВ

гр. Варна

28 юни 2021 г.